

Урок 34 Електричне поле

Під час розчісування сухе й чисте волосся «тягнеться» за пластмасовим гребінцем. У цьому випадку відбувається електризація: і волосся, і гребінець набувають електричного заряду.

Чому волосся навіть на відстані повторює рухи гребінця?

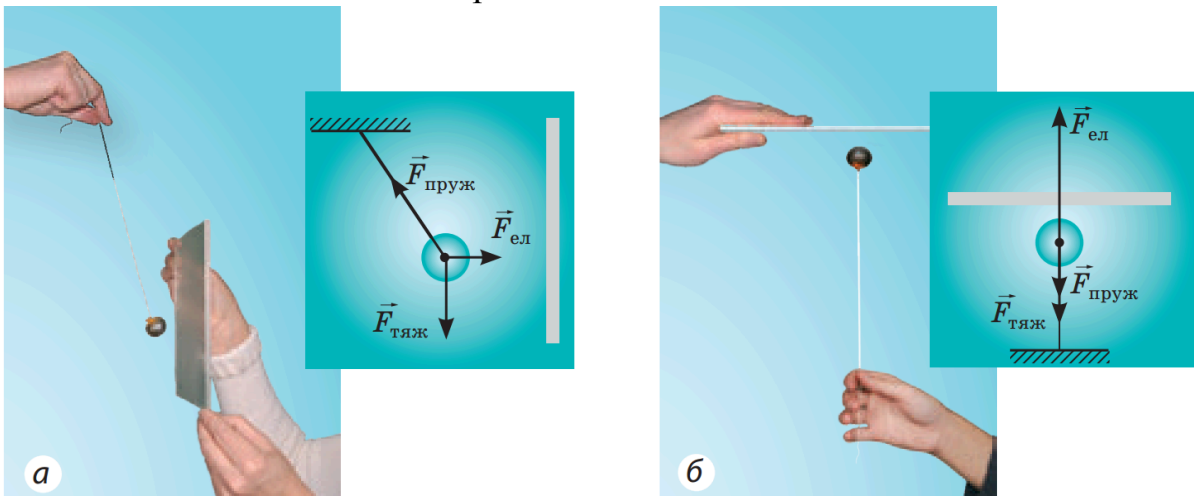
Вивчивши новий матеріал, ви зможете відповісти на ці запитання.

ВИВЧЕННЯ НОВОГО МАТЕРІАЛУ

1. Взаємодія заряджених тіл

Проведемо дослід

Підвісимо на нитці негативно заряджену кульку і піднесемо до неї позитивно заряджену скляну пластину. Навіть за відсутності безпосереднього контакту кулька на нитці відхиляється від вертикального положення.

Проблемне питання

- Як же здійснюється взаємодія заряджених тіл?

Вивчаючи взаємодію наелектризованих тіл, учені Майкл Фарадей (1791-1867) і Джеймс-Кларк Максвелл (1831-1879) установили, що у просторі навколо електричного заряду існує електричне поле. За допомогою цього поля і здійснюється електрична взаємодія.

2. Електричне поле

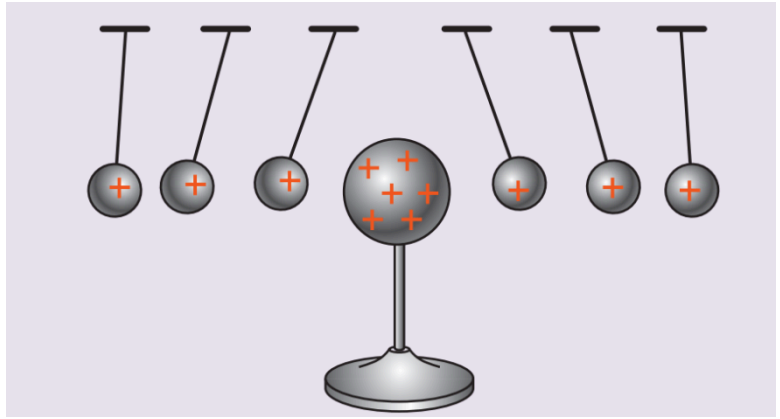
Електричне поле — це особлива форма матерії, що існує навколо заряджених тіл або частинок і діє з деякою силою на інші частинки або тіла, які мають електричний заряд.

Електрична сила – сила, з якою електричне поле діє на заряджені частинки або тіла.

3. Властивості електричного поля

Проведемо дослід

Надамо усім кулькам позитивного заряду. Навколо кульок виникне електричне поле.

Висновки:

- *електричне поле існує в будь-якій точці простору, що оточує заряд* (заряджену сферу);
 - *з віддаленням від заряду поле стає слабшим;*

- *електричне поле має енергію*, адже через його дію кулька набуває руху, відхиляючись на деякий кут;

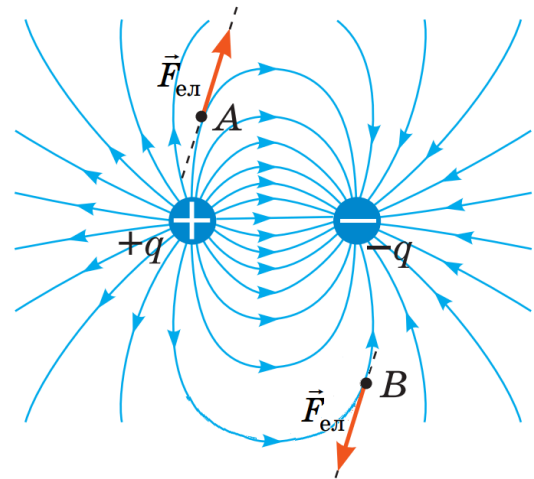
- *електричне поле може існувати будь-де*, навіть у вакуумі (детальніше в старших класах)

4. Графічне зображення електричного поля

Для графічного зображення електричного поля прийнято використовувати силові лінії.

Силові лінії електричного поля, або лінії електричного поля, — це умовні лінії, уздовж дотичних до яких на заряджене тіло діє сила з боку електричного поля.

Щільність силових ліній на рисунку залежить від того, наскільки сильним є електричне поле (чим сильніше електричне поле, тим щільніше розташовані лінії).

Якщо в точку A помістити позитивний заряд, то сила $\vec{F}_{\text{ел}}$ буде діяти вздовж дотичної в напрямку силової лінії. (якщо в точку A помістити негативний заряд, то напрямок сили буде протилежним напрямку сили $\vec{F}_{\text{ел}}$)

У точку B помістили негативний заряд.

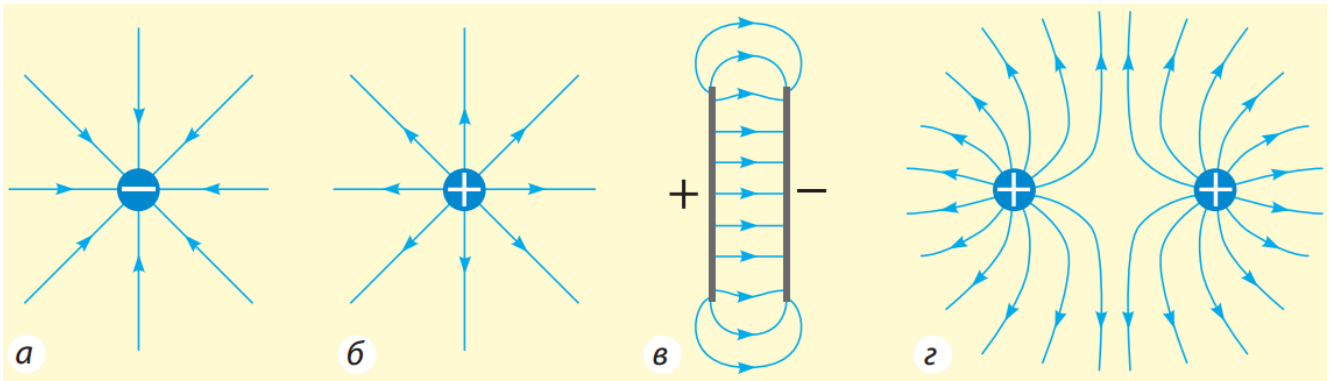
Картини силових ліній електричних полів, створених:

а — негативно зарядженою кулькою;

б — позитивно зарядженою кулькою;

в — системою двох паралельних пластин, заряди яких однакові за модулем і протилежні за знаком;

г — системою двох кульок, що мають однакові позитивні заряди

Силкові лінії електричного поля починаються на позитивному заряді й закінчуються на негативному.

5. Вплив електричного поля на організм людини

Електричне поле існує:

- *В атмосфері Землі.* Поверхня Землі заряджена негативно, а верхні шари атмосфери — позитивно).
- *Навколо електротехнічних пристроїв.*
- *Навколо клітин й тканин організму людини.* Реєстрацію та вимірювання цих полів широко застосовують для діагностування різних захворювань (електроенцефалографія, електрокардіографія, електроретинографія).

Дія зовнішнього електричного поля на клітини й тканини організму людини, призводить до негативних наслідків. Під впливом цих електричних полів у людини змінюються гормональний стан і біоструми мозку, що спричиняє погіршення пам'яті, підвищену стомлюваність.

Проблемне питання

- *Що ж робити?* Адже зовсім відмовитися від роботи за комп'ютером, перегляду телевізора, використання побутової техніки, яка теж є джерелом електричних полів, досить важко.

Розв'язати проблему можна, послабивши електричне поле, наприклад:

- шляхом підвищення вологості повітря або застосування антистатиків.
- штучна йонізація повітря, насичення його легкими негативними йонами (аеройонізатори — генератори негативних йонів повітря).